งานมหกรรมคุณภาพ ครั้งที่ 27 ประจำปี 2563
คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
วงเวียนแห่งความรู้ สู่องค์กรร่วมพัฒนา
20-21 สิงหาคม 2563
CQI

กลยุทธ์การเพิ่มปริมาณน้ำนมแม่ ของมารดาทารกเกิดก่อนกำหนด ด้วยบันได 10 ขั้น

น.ส.น้ำทิพย์ ทองสว่าง, น.ส.จิรนุช สิทธิเชียงพิณ, น.ส.น้ำทิพย์ ลิ้มสุขนิรันดร์, น.ส.พิมพิศา อนันตวัฒน์
หอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด (8IC) งานการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ ฝ่ายการพยาบาล รพ.รามาธิบดี

ที่มาและเหตุผล

ทารกเกิดก่อนกำหนดน้ำหนักตัวน้อยเป็นกลุ่มทารกเจ็บป่วยที่ต้องเข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด(NICU) ทำให้ทารกไม่สามารถดูดนมจากเต้ามารดาได้เหมือนทารกแรกเกิดทั่วไป และมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดสารอาหารค่อนข้างสูง การส่งเสริมให้ทารกได้รับนมแม่จึงมีความสำคัญมากเนื่องจากนมแม่ คืออาหารที่ดีที่สุด เป็นแหล่งสารอาหารที่เหมาะสมต่อสรีรวิทยาและความต้องการของทารก ให้ภูมิต้านทาน ลดการติดเชื้อในระบบทางเดินอาหาร ป้องกันการเกิดลำไส้อักเสบ และช่วยทำให้ทารกมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

WHO และUNICEF ตั้งเป้าหมายให้ทารกเจ็บป่วยได้รับนมแม่ ร้อยละ 70 จากสถิติของสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี พบว่า ทารกที่รักษาตัวใน รพ.ได้รับนมแม่ ร้อยละ 43.14 ใน รพ.รามาธิบดี หอผู้ป่วย NICU พบว่าทารกได้รับนมแม่เทียบกับปริมาณความต้องการในอัตรา ร้อยละ 56.8 พบปัญหา1) เจ้าหน้าที่ขาดความเข้าใจ ขาดการประเมินและติดตามอย่างต่อเนื่อง 2) มารดาขาดความรู้เกี่ยวกับนมแม่ ขาดความตระหนัก ขาดทักษะการบีบเก็บน้ำนม มารดามีความเครียด ส่งผลให้ปริมาณน้ำนมมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของทารก

หอผู้ป่วย NICU ได้นำแนวทางการส่งเสริมนมแม่ด้วยบันได 10 ขั้น ซึ่งบทบาทที่สำคัญของพยาบาลอยู่ในบันไดขั้นที่ 2 คือ ความรู้และวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งน้ำนมแม่ให้กับทารกป่วย โดยการกระตุ้นการหลั่งน้ำนมให้มาเร็วและต่อเนื่อง บันไดขั้นที่ 3 คือ วิธีการเก็บและใช้น้ำนมแม่ในการเลี้ยงดูทารกป่วยที่ถูกต้องและเหมาะสม

การวิเคราะห์ปัญหา

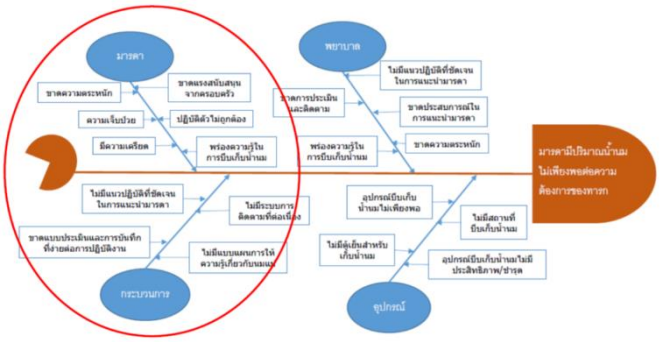

วัตถุประสงค์

1) เพื่อสร้างแนวปฏิบัติในการให้ความรู้เกี่ยวกับนมแม่ในทารกเกิดก่อนกำหนดในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด

2) เพื่อให้มารดามีความรู้เกี่ยวกับนมแม่ในทารกเกิดก่อนกำหนด และสามารถบีบเก็บน้ำนมและเก็บรักษานมแม่ได้ถูกต้อง

3) เพื่อให้ทารกเกิดก่อนกำหนดที่รักษาตัวในหอผู้ป่วยวิกฤตทารกแรกเกิด ได้รับนมแม่ในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการ

รูปแบบปฏิบัติงาน

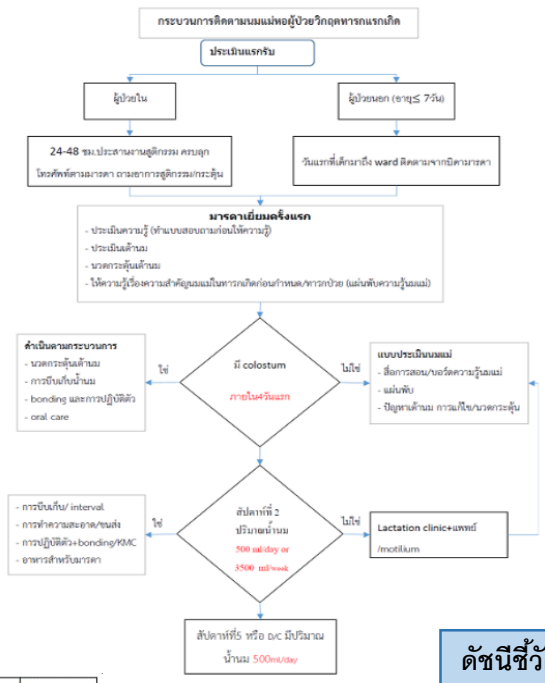

กระบวนการปรับปรุง

1. ประชุมบุคลากรในหอผู้ป่วยเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับกระบวนการต่างๆ (Flow)
   1.1 ปรับกระบวนการการประเมินและติดตามนมแม่โดยอ้างอิงบันได 10 ขั้น
   1.2 ระบุบทบาทหน้าที่ของพยาบาลในการส่งเสริมนมแม่
   1.3 สร้างแบบประเมินความรู้เรื่องนมแม่ของมารดา
2. ให้ความรู้แก่พยาบาล ดังนี้
   2.1 วิธีการสอนส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
   2.2 แบบประเมินความรู้และแบบประเมินการเก็บน้ำนมตามแบบประเมิน
3. ให้ความรู้แก่มารดา ดังนี้
   3.1 ให้ความรู้มารดาเป็นรายบุคคล โดยใช้คู่มือเป็นสื่อการสอน แจกแผ่นพับพร้อมกับคู่มือการสอนเป็น QR code
   3.2 สอนสาธิตการบีบเก็บน้ำนมแม่ด้วยวิธีบีบเก็บน้ำนมด้วยมือและเครื่องปั๊มนม
   3.3 ประเมินความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับนมแม่ก่อนและหลังการสอนเป็นรายสัปดาห์
4. ประเมินและตามผลการทำโครงการเป็นรายเดือน

แนวทางดำเนินการ

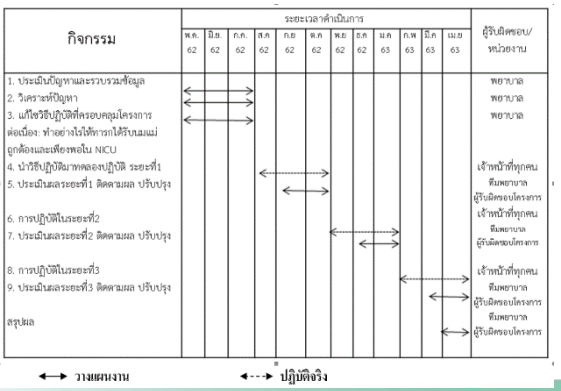

ดัชนีชี้วัด/ผลดำเนินการ

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผลดำเนินการ (เดือน/ ปี)			
		ก่อนดำเนินการ	หลังดำเนินการ		
			ครั้งที่ 1 ส.ค.-ต.ค.62	ครั้งที่ 2 พ.ย.62-มค.63	ครั้งที่ 3 กพ.-เมย.63	ครั้งที่ 4 พค.-กค.63
1) อัตราของมารดามีความรู้เกี่ยวกับนมแม่ในทารกเกิดก่อนกำหนด	80%	NA	100% (n=21)	100% (n=18)	86.3% (n=22)	86.9% (n=23)
2) อัตราของมารดาสามารถบีบเก็บน้ำนมและเก็บรักษานมแม่ได้ถูกต้อง	100%	NA	95.2% (n=21)	94.4% (n=18)	90.9% (n=22)	91.3% (n=23)
3) อัตราปริมาณน้ำนมที่เพียงพอกับความต้องการของทารก (ในสัปดาห์ที่ 2 มีปริมาณน้ำนม 500 ml/day or 3,500 ml/week)	80%	56.8%	85.7%	88.9%	90.9%	91.3%

หมายเหตุ - แบบประเมินความรู้นมแม่ของมารดามี 10 ข้อ ผ่านเกณฑ์การประเมิน 8-10 ข้อ